

NORRBRUK

Kallaxgårdsbutik

– ett familjeföretag med det lilla extra

4

Upphandling
– en möjlighet?

6

Vad händer med din
SAM-ansökan?

10

Grön arena

NORRBRUK

Länsstyrelsen i Norrbottens län
Landsbygdsenheten

Postadress: 971 86 Luleå
Tel: 010-225 50 00 Fax: 0920-22 84 11
www.lanstyrelsen.se/norrboten

Länsstyrelsen i Västerbottens län
Landsbygdsenheten

Postadress: 901 86 Umeå
Tel: 010 – 225 40 00 Fax: 090-128 94
www.lanstyrelsen.se/vasterbotten

Ansvarig utgivare: Sven Lingegård

I redaktionen: Personal från Länsstyrelserna i Norr- och Västerbotten

Tryck: TMG Tabergs AB

Papper: Tom&Otto silk 130 g

Grafisk form: TR

Omslagsbild: Maria Wikström, Kallax Gårdsbutik

Foto: Åsa Jonsson

Upplaga: 6100

ISSN: 1234-4567

För prenumeration kontakta
sara.borgstrom@lanstyrelsen.se

FRÅN REDAKTIONEN

10 år med Norrbruk!

Nu har tio år gått sedan vi startade Norrbruk som gemensam tidning från länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten. Allt ifrån hösten 2003 har tidningen förmedlat nyheter och information inom lantbruk och landsbygd i länen till lantbrukare, landsbygdsboende och organisationer som är verksamma på landsbygden. Inte minst viktigt har varit att sprida kunskap om de alla de möjligheter som finns inom landsbygdsprogrammet. Det har varit särskilt positivt att samverka över länsgränsen, och visa på den mångfald av nya företagsidéer och verksamheter som spirar och utvecklas på landsbygden i de bägge länen. Vi tror att det är mycket nyttigt att ta del av vad som händer och lära av andras erfarenheter.

Företagandet på landsbygden förändras snabbt. Jordbruksföretagen växer i storlek och minskar i antal, till exempel har mjölkföretagen blivit färre men nästan dubbelt så stora under denna tid. Andra företag ökar i antal, exempelvis de som förädlar lokala produkter och säljer på en lokal marknad eller på annat sätt breddar företagandet på landsbygden. Norrbruk vill vara med och spegla denna utveckling, och ge inspiration till dig som vill utveckla ditt företagande.

Under dessa tio år har två landsbygdsprogram hunnit avslutas och ett tredje påbörjas. Det betyder också att samhällets prioriteringar av vad man vill åstadkomma med pengarna i jordbrukspolitiken hunnit ändras en hel del. Att gynna kunskapsöverföring och innovation är dock ett av de mål som funnits kvar hela tiden och som förstärks. Norrbruk vill vara ett redskap för detta.

Det har också hänt mycket annat som påverkat förutsättningarna för det dagliga livet på landsbygden under dessa år. Utbyggt bredband och smarttelefoner har ändrat våra kommunikationer, men vi känner på länsstyrelsen att en rejäl papperstidning i handen fortfarande sitter bra. Även om du alltid har tillgång till nya och gamla nummer av Norrbruk på länsstyrelsernas webbplatser, så kan du räkna med att få tidningen i brevlådan även framöver. Trevlig läsning!

Sven Lingegård, Lantbruksdirektör Västerbotten

3 | Nyheter i landsbygdsprogrammet

4 | Lokala livsmedel i upphandling?

6 | Vad händer med din ansökan?

8 | Kallaxgårdsbutik

10 | Grön Arena

12 | Vad gäller foderföretag?

12 | Drabbad av isbränna?

14 | Annonser

16 | Ändrade jordbruksblock

Landsbygdsprogrammet 2014-2020 tar form

Landsbygdsprogrammet ska bidra till lönsamma och livskraftiga företag, aktiva bönder och en modern landsbygd. Så kan regeringens målsättning och utgångspunkt sammanfattas för det nya landsbygdsprogrammet.

Text: Marika Linder, Länsstyrelsen i Västerbotten, Foto: Åsa Jonsson

Landsbygdsprogrammets budget

Det är nu klart att det svenska landsbygdsprogrammet för 2014-2020 kommer totalt för hela landet att ha en budget på 36,1 miljarder kr för hela programperioden. Av dessa medel kommer 14,8 miljarder från EU:s budget, 20,6 miljarder från statsbudgeten och resterande från andra offentliga finansiärer. Regeringen har tillskjutit 2,8 miljarder kr till satsningar på framförallt stöd till lokal service och bredband.

”Bondepaketet”

”Bondepaketet” som omfattar 26,5 miljarder ska gå till satsningar för ett hållbart jordbruk. Insatserna ska stimulera ett aktivt jordbruk och åtgärderna bidra till att uppnå målsättningarna på miljö-, konkurrenskrafts-, jobb-, och djurväl-färdsområdet. Här finns liksom tidigare

program till exempel investeringsstöd, startstöd till unga, kompetensutveckling, stöd till samarbete och innovation samt djurväl-färdsersättningar och ekologiskt jordbruk.

Storsatsning på bredband

Behovet av bredbandsutbyggnad är fortsatt stort och budgeten fördubblas jämfört med tidigare programperiod. Totalt 3,25 miljarder kr satsas på bredband för förbättrad service och för att skapa förutsättningar för företagande och ett attraktivt boende.

Lokal service och aktiv fritid

För att stärka lokalbefolkningens och besökandes tillgång till lokal service och infrastruktur samt till attraktiva natur-, fritids- och kulturmiljöer satsas 1,2 miljarder kronor. Här ingår också

Fakta

Du kommer kunna söka stöd till investeringar i jordbruksföretag med början under september 2014. Stödet kommer från september att vara fokuserat på jordbrukets konkurrenskraft och begränsas till om-, till- och nybyggnad av djurstallar, under förutsättning att djurantalet ökar. Det gäller följande produktioner:

- mjölk
- nötkött
- gris
- får
- get
- äggproduktion
- slaktkyckling
- övrig fjäderfäproduktion

en ”landsbygdspeng” på 500 milj kr där minst 50 milj ska gå till satsningar på till exempel idrotts- och fritidsanläggningar.

Lokalt ledd utveckling/Leader

Leader byter namn till Lokalt Ledd Utveckling (LLU) och utvecklingsaktiviteter kan bedrivas i samtliga strukturfonder, inte enbart landsbygdsfonden. Budgeten uppgår tillsammans med pengar från regionala, sociala och havs- och fiskerifonden till cirka 2 miljarder kronor för hela programperioden.

Tidplan

Landsbygdsprogrammet kommer successivt att öppnas för ansökningar. De stöd som går att ansöka om under hösten 2014 är investeringsstöd till jordbruket och stöd till bredbandsutbyggnad och i januari 2015 startstöd. Stöd för stängsel mot rovdjur kan du söka om redan idag. Beslut om stöd kommer med undantag för rovdjursstängsel, inte att kunna fattas förrän det svenska programmet har beslutats av regeringen och sedan godkänts av EU-kommissionen, sannolikt först under sensvåren 2015.

Vill du veta mer om Landsbygdsprogrammet 2014-2020 och vad som händer finns information på Länsstyrelsernas webb och på Jordbruksverket, www.jordbruksverket.se

LOU – hinder eller möjlighet för lokalproducerade livsmedel?

Sverige är det land i EU som importerar störst andel av den mat som konsumeras. Sverige är också ett av de länder som har hårdast miljö- och djurskyddskrav på livsmedelsproduktionen. Att bland annat den offentliga sektorn köper in mat som hade varit olaglig att producera i Sverige upprörde många av de 150 deltagarna på konferensen Nära Mat.

Text och bild: Sara Borgström, länsstyrelsen

Konferensen hölls i Luleå i slutet av april och riktades till aktörer, leverantörer, producenter, upphandlare och andra som arbetar – eller skulle kunna arbeta – med livsmedel i och till den offentliga sektorn. Den offentliga sektorn i Sverige omsätter livsmedel för ungefär 9 miljarder kronor per år och serverar 3 miljoner måltider per dag! Skolor, förskolor, äldreboenden, sjukhus, militärförläggningar... Bara några exempel på där den offentliga sektorn ansvarar för att köpa in laga och servera oss eller våra närstående mat.

Alla inom den offentliga sektorn är tvingade att följa LOU – lagen om offentlig upphandling (2007:1091), då man köper in varor och tjänster. Lagen finns

för att den som upphandlar ska behandla alla leverantörer lika och för att skapa konkurrens. Eftersom det är en lag kan man pröva i domstol att upphandlingen gjorts på ett korrekt sätt.

Många har upplevt LOU som ett hinder när man upphandlar mat. Det går att ställa krav på kvalitet på produkterna man köper in, men de måste vara relevanta och får inte diskriminera producenter från andra länder. Det går till exempel inte att säga att råvarorna ska komma från Sverige. Vid en upphandling är ofta priset avgörande. Att en råvara kan ha producerats under förhållanden som inte är förenliga med svensk lagstiftning kan då ofta bli fallet. I januari 2014 antog EU-parlamentet nya regler om offentlig upphandling. De nya reglerna gör det enklare att lägga vikt vid till exempel kvalitet, miljö- och djurskyddskrav samt sociala frågor. Sverige måste följa dessa nya EU-direktiv och man arbetar för att anpassa den svenska lagstiftningen. Det arbetet beräknas vara klart under andra halvan av 2015.

De nya reglerna gör det också möjligt att ställa krav på märkning, till exempel ekologiskt eller fairtrade. Tanken är att man inte ska behöva ta det billigaste anbudet, utan kan välja det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet som uppfyller ställda krav. Det ska också bli enklare att dela upphandlingen i mindre delar som gör det lättare för mindre företag och producenter att delta med anbud.

Redan nu är det möjligt att ställa krav och dela upp upphandlingen för att kunna handla av mindre och lokala producenter. Bland andra har Norrbottens läns landsting varit en föregångare i det arbetet. Axel Hansson från LRF var en av dagens föreläsare och han rädde alla som sysslar med upphandling att ta hjälp av miljöstyrningsrådet.

Axel Hanssons tips till politiker och upphandlare

- Ställ krav i alla livsmedelsupphandlingar
- Använd Miljöstyrningsrådets kriterier
- Skapa en tydlig kostpolicy
- Dela upp upphandlingen i mindre varugrupper, premiera inte fullsortiment
- Samarbeta med andra, men slå inte ihop upphandlingarna

Miljöstyrningsrådet är regeringens expertorgan inom miljöanpassad offentlig upphandling. De hjälper upphandlande myndigheter att ställa miljökrav i upphandlingar. Miljöstyrningsrådet har tagit fram ett antal baskriterier för olika livsmedel. För kött är det bland annat att det ska finnas information om ursprung, att produkterna ska vara fria från salmoneella, att antibiotika endast får användas

RÖSTER FRÅN KONFERENSEN

Simon Laiti, Hemmagastronomi

I min vardag är det viktigt att varan berättar en historia. Vi vill veta varifrån maten kommer! Värdet höjs när kunden blir medveten om varans unikhet – man ska veta att det inte går att äta samma entrecote två gånger.

Andreas Lind, Norrbottens Handelskammare

Livsmedel och upphandling av livsmedel engagerar verkligen alla! Det ligger oss nära och alla har en åsikt om och ett intresse för livsmedel.

Lunchen vid konferensen var givetvis på lokalproducerade råvaror och smakade mycket bra!

efter ordination av veterinär och vara medicinskt motiverat, att djuret ska ha transporterats max 8 timmar till slakt och att djuret ska vara helt bedövat när avblodning sker. Miljöstyrningsrådet har också tagit fram ett verktyg till hjälp att ställa krav på livsmedel i upphandlingar. De flesta föredragshållarna på konferensen var också överens om att man måste ha politisk förankring och därmed en tydlig politisk vilja då man ska upphandla svenska och lokalproducerade livsmedel. Som producent är det därför viktigt att vara med och informera om sina produkter. Som konsument och medborgare kan vi givetvis påverka våra politiker att ta beslut som gynnar regionens livsmedelsproducenter. Det

är ju vi och våra barn som ska äta maten som serveras! Skrämmande exempel på skillnader mellan svenskproducerad mat och utländsk visade Kristina Stenlund, länsveterinär i Norrbotten på. Där syntes till exempel att tyska livsmedelsproducerande djur får mer än tio gånger så mycket antibiotika som svenska. Irländska, ungefär fem gånger så mycket. Hon berättade också att 20% av de tyska grisbesättningarna och mer än 40% av de danska har förekomst av salmonella i besättningarna. Något att tänka på när du väljer fläskfilé nästa gång?

Olle Ryegård från Agroidé berättade om hur den offentliga livsmedelsmarknaden

i Norrbotten ser ut. I undersökningar han gjort säger sig de flesta offentliga aktörer prioritera närproducerat och ekologiskt framför utländskt. Dock köps en mindre andel ekologiska livsmedel in jämfört med resten av Sverige. Flera av kommunerna säger sig vilja öka inköpen av ekologiskt och närproducerade livsmedel framöver.

Att Sverige som enda land i Europa saknar en nationell livsmedelsstrategi kan synas märkligt då Sveriges regering har ambitionen att vi ska bli det nya matlandet i Europa

Axel Hansson, LRF

Eftersom svensk lag ställer så höga krav på miljö och djurskydd i lantbruket är det barockt att dessa krav inte ställs i upphandling av livsmedel.

Per Nordgren, köttproducent

Det är väldigt störande att den ena handen stiftar hårda lagar och föreskrifter för oss svenska djurhållare medan den andra handen samtidigt köper in mat som är producerad på ett i Sverige förbjudet sätt.

Bo Wiberg, Grans naturbruksgymn.

Först måste vi hamna i det läge att det efterfrågas lokalproducerat. Därefter kan de duktigaste av våra närproducenter ta klivet upp och börja odla ekologiskt.

Vad händer med din

Vad händer egentligen efter det att du lämnat in din SAM-ansökan? Varför dröjer det ända till hösten innan du får dina pengar? Vad är det egentligen som tar så lång tid? Dessa och många andra frågor kanske du har funderat över. Nu ska vi försöka förklara vad som händer med din ansökan efter det att du har skickat in den till oss på länsstyrelsen.

April

Fram till och med sista ansökningsdag arbetar vi mycket med information till alla som är intresserade av att söka olika former av stöd. Vi har support per telefon, e-post och är även ute på olika platser i länen för att hålla utbildningar och informera om SAM internet. När sista ansökningsdag har passerat börjar vi handläggningen av din ansökan.

Maj

Under maj fortsätter vi med handläggningen av ansökningarna. Det är ju inte bara din ansökan vi tar hand om utan varje år får vi in tusentals ansökningar som vi ska hantera. Vi börjar också vara ute i fält för att besöka några av de nya jordbruksblock som ritats in i ansökningarna.

Juni

I juni är det många som vill göra ändringar i sin ansökan. Vi för in ändringarna som skickas in och gör därefter en ny handläggning av ansökan utifrån de nya uppgifterna. I juni startar också fältkontrollerna av de arealbaserade stöden, det vill säga de kontroller som vi gör av gröda, arealer och olika skötselvillkor för att säkerställa att uppgifterna i din ansökan stämmer överens med verkligheten. Varje år kontrolleras ca 7,5 % av alla som skickar in en SAM.

Juli – september

I juli till september är det högsäsong för fältkontrollerna. Det gäller att hinna med så många som möjligt innan hösten kommer! Under sommaren är vi också

ute och gör en del rådgivningsbesök om hur de som har betesmarker ska sköta markerna.

September

I september börjar arbetet med utbetalningar av de olika stöden, dessa fortsätter sedan under hela hösten. För att kunna göra utbetalningar är det många olika saker som vi måste säkerställa, bland annat att inte två lantbrukare söker stöd för samma mark och att inte företagen delas upp på ett otillåtet sätt.

Oktober

I oktober börjar fältsäsongen lida mot sitt slut och vi arbetar med de sista efterkontrollerna av de skötselvillkor som inte varit uppfyllda tidigare på säsongen. Alla fältkontroller måste vara helt klara innan snön kommer!

November - december

Vi fortsätter arbetet med utbetalningar av de olika stöden. Om du har haft fältkontroll och inte uppfyllt alla skötselvillkor kan du få avdrag på din utbetalning. Jordbruksverket gör varje år

SAM-ansökan?

Upp en tidplan för när utbetalningarna av de olika stöden ska ske och vårt arbete måste vara färdigt flera veckor innan du får din utbetalning.

Januari – mars

I januari fortsätter vi att göra utbetalningar av föregående års ersättningar till det fåtal som ännu inte fått sina pengar. Vi arbetar också med att göra återkrav i de fall som utbetalningarna av olika orsaker inte blivit rätt.

Under vintermånaderna försöker vi så tidigt som möjligt komma igång med olika djurkontroller. Vi gör kontroller av bland annat märkning och journalföring av nötkreatur, får, getter och grisar. Varje år kontrolleras ca 5 % av dem som har djur.

VAD ÄR DET FÖR BREV VI SKICKARTILL DIG?

Under året får du flera olika brev från oss. För vissa brev som vi skickar ut är det viktigt att du kommer med synpunkter eller överklagar inom en viss tid.

Kontrollresultat från fältkontroll

Om du har haft en fältkontroll av arealer eller djur kommer du inom ett par veckor efter kontrollen att få ett resultat hemskickat till dig. Tillsammans med en sammanställning över vad vi konstaterat vid kontrollen så skickar vi också kartor, fotografier och eventuell annan dokumentation som finns. Om du har frågor eller synpunkter på kontrollen är det viktigt att du hör av dig inom 10 dagar för att vi ska ha möjlighet att eventuellt göra ett nytt besök. Du kan aldrig överklaga ett kontrollresultat, men däremot kan du komma med synpunkter på det. Överklaga kan du göra först då du fått meddelande om utbetalning.

Andra kontrollresultat

Ibland kan det hända att vi skickar ett kontrollresultat även fast vi inte har gjort någon fältkontroll hos dig. Det kan bero på att du har sökt på en större areal än blockarealen eller att du har sökt på samma jordbruksblock som någon annan. Du har då 10 dagar på dig att höra av dig till oss om du har frågor eller synpunkter. Du kan aldrig överklaga ett sådant kontrollresultat, men däremot kan du komma med synpunkter på det.

Meddelande om utbetalning

För varje utbetalning som vi gör till dig så får du ett meddelande hemskickat till dig. I meddelandet framgår det vilket stöd det är, hur mycket pengar vi betalar ut, när pengarna betalas ut och om vi har gjort några avdrag på utbetalningen. I brevet står också hur du ska göra för att överklaga beslutet. Om du vill överklaga är det viktigt att du gör det inom tre veckor.

Återkrav

När vi har gjort en utredning om återkrav så skickar vi ut ett brev till dig där vi berättar vad återkravet beror på och hur mycket pengar det rör sig om. Du har då tre veckor på dig att komma med synpunkter på återkravet. Om du inte kommer med några synpunkter fattar vi sedan själva beslutet om återkrav då vi också skickar ut information om hur pengarna ska betalas tillbaka. I det brevet står också hur du ska göra för att överklaga beslutet. Om du vill överklaga är det viktigt att du gör det inom tre veckor.

Kallaxgårdsbutik – en a

En solig aprildag besöker vi Kallaxgårdsbutik. En butik i byn Kallax, utanför Luleå som drivs av syskonen Maria, Kristina och Anders Wikström. Tillsammans ville de göra något av deras gemensamma intressen vilket med hjälp av planer och investeringsstöd blev verklighet för tre år sedan. I april 2011 kunde de slå upp portarna efter att de året innan hittat en gård med hus och gårdsbyggnader som skulle kunna användas till både fik och butik. Här har de målat, fixat och donat för att få det som de vill ha det.

Text och foto: Åsa Jonsson, länsstyrelsen

Maria beskriver det som ”eljest” (annorlunda) och friare att arbeta så här. Maria säger att de alla känner en gemenskap i det de gör tillsammans och att vid dagens slut är alla nöjda. Tillsammans delar de upp alla de arbetsuppgifter som verksamheten har och det följer med en hel del annat än öppettider för butiken. De bakar allt sitt fika själva, producerar egna produkter och hantverk och söker produkter för att kunna göra specifika inköp.

När du besöker Kallaxgårdsbutik, endast 5-10 minuter från Luleå stad kan du hitta deras handplockade varor med det lilla

extra som vanligtvis inte hittas i den dagliga handeln. Tanken är att kunden ska kunna upptäcka något utöver det vanliga inom smak-, inrednings- och hantverkssvåg, säger Maria. Även delikatesser som varierar från marmelad, sylt och karameller till getost och torkat ren- och älgkött finns uppstaplat i hyllorna. Produkterna är främst närproducerade och stannar ni för att ta en fika används flera lokala livsmedel. Det serveras väfflor, glass, bakverk och annat smått och gott, där de själva är upphovsmakare till många av recepten. – Att gynna det lokalproducerade gillar vi, säger Maria.

Det är en bra idé att ha god tid på sig när du besöker butiken. Här finns en salig blandning att gå och njuta av för den som är inredningsintresserad eller till den som söker något specifikt. Möbler och

” Tanken är att kunden ska upptäcka något utöver det vanliga

prylar från antikt till nytt med stilar såsom vintage, retro och modernt kommer med all säkerhet att tilltala flera målgrupper. All inredning är noga utvalt från leverantörer, resor och handplockade av syskonen. Maria säger att de vill visa att det går att blanda gammalt och nytt. Det kunden hittar hos oss ska vara unikt!

affär som är lite eljest

I en nära framtid kommer de även att öppna en webbutik som komplement till butiken.

Inne i butiken har de arrangerat små hemtrevligt möblerade öar, där de som vill kan ta sig en fika. Under sommaren är en stor, inbjudande veranda också tillgänglig. Maria berättar att de drömmer om att bygga en större glasveranda på gaveln också. Det skulle bli pricken över i:et och förlänga fikasäsongen ordentligt!

Genom vår guidade tur i butiken kan jag inte låta bli att inspireras, vilket i sin tur leder till planer för att göra vissa tillägg på min gamla skänk i vardagsrummet och att fylla köket med en skål dekorativa karameller med smak av havtorn.

På hyllorna i butiken står deras egen stolthet under varumärket Syskonen W, "Blommande älgörtsdricka". Den har vunnit SM silver i mathantverk. I deras

eget varumärke ingår även blommande älgörtsssenap, älgörtsglögg och åkerbärs-sylt. Under sommaren när älgörten blommar samlar man in och fryser blommor, därefter tillverkas älgörts-produkterna löpande under året. De designar även mössor och vantar.

Ett uppskattat återkommande arrangemang är den så kallade växtloppisen. Två gånger varje sommar används den stora gårdsytan till detta. Här kan du boka bord för att sälja egna växter, allt från plantor och sticklingar till buskar och träd, eller besöka dagen för att handla till egen täppa och trädgård. Ett alldeles utmärkt sätt att ta till vara på det som blir över från vårens omskolade plantor eller att få tag på härdiga växter från närliggande områden.

Vi önskar syskonen W lycka till med sommarens alla gäster och kommande arrangemang. Några av dessa är fortfarande hemliga och för den som är intresserad finns information på deras hemsida.

FAKTA

Kallaxgårdsbutik AB
Kallaxvägen 441
975 95 Luleå
070-247 02 04

<http://www.kallaxgardsbutik.se>

Grön Arena Värmland – En studieresa

Under våren har deltagare i projektet Grön Arena fått möjlighet att på plats studera hur konceptet Grön Arena har utvecklats i Värmland. Med på resan fanns 10 vetgiriga representanter från landets norra regioner. Studieresan som varade i två dagar innehöll ett digert program med besök på värmländska gårdar som är anslutna till Grön Arena samt möten med representanter från kommuner och organisationer.

Text och foto: Håkan Gyllbring, Hushållningssällskapet Rådgivning Nord AB

Vårt första besök var på Räntans Gård i Kristinahamn som specialanpassat verksamheten för grön omsorg. Räntans Gård ägs och drivs av Elin Gustavsson samt Göran och Linnea Kihlström. Efter upphandling tecknade Räntans gård i november 2010 ett ettårigt avtal med Kristinehamns kommun om en kompletterande verksamhet för insatser enligt SoL och LSS. Deltagarna ska få en meningsfull sysselsättning genom att följa bondens vardag. De har också en överenskommelse med kommunen om att ta emot elever från gymnasieskolans individuella program. Elin Kihlström är visstidsanställd av skolan på heltid fram till årsskiftet för att arbeta med detta. De sysslor deltagarna kan ägna sig åt är flera. Det är djurhållning i stall, vedhantering, underhåll på gården, gräsklippning, trädgårdsarbete, snickeri med mera, eller hjälpa till med lunchen.

I genomsnitt tar de emot fem deltagare per dag, men taket ligger på sju stycken. För att få komma till gården som deltagare krävs beslut från en handläggare på kommunen. Innan beslutet tas gör deltagare och kommun ett studiebesök tillsammans på gården. Beslut om insats kan grunda sig antingen på SoL eller LSS. Sammantaget består deltagarna dels av elever inom det individuella programmet på gymnasieskolan och dels av personer med insatsbeslut inom SoL eller LSS.

Nästa stopp på resan var på Johannesbergs gård som ligger tre km norr om Kristinehamn. Gården arbetar i huvud-

sak med deltagare inom socialpsykiatri och har begränsat verksamheten till två dagar i veckan. Max och Mia Schyberg berättade inspirerande om arbetet på gården och frågorna fullkomligen haglade från studieresans deltagare. Våra egna reflektioner av besöket var att här hade man en mindre omfattande verksamhet än exempelvis Räntans Gård.

Dagens sista besök och tillika härbärge för resans deltagare var Hannemo kursgård i Sunne. Gården består av ett rymligt sekelskifteshus med generösa 2-3 bäddrum, matsal, kök och en härlig kurslokal. På gården finns även boningshus, stall och ett antal härbren. I en på

gården fristående villa bedrivs grupparbeten och aktiviteter. Tre dagar i veckan erbjuder Hannemo kursgård daglig verksamhet för personer inom LSS med inriktning på djurskötsel, trädgård, skog och mark. Gården drivs av Hanne och Morgan Stensson.

Som en del i programmet hade vi nöjet att träffa och resonera med Jessica Montgomery, enhetschef på Kils kommun. Jessica berättade om hela processen med Grön Arena och om hur kommunen anammat modellen. Vi fick en inblick i

”

Fler kommuner i Värmland ligger i startgroparna

Grön Arena

Elin Gustavsson berättar om Räntans Gård och dess verksamhet

Nöjda deltagare på studieresan här samlade på trappen till Hannemo kursgård i Sunne

hur kommunen hade tänkt men även en redogörelse om hur kontrakten med gårdarna vuxit fram. Mötet var synnerligen värdefullt för deltagarna då många pusselbitar hamnade på plats i frågan om hur det går att jobba mot sina egna kommuner och Landsting. Kils kommun var först ut i Värmland med att upprätta avtal med tre Grön Arena gårdar 2010. Kristinehamns kommun skrev sina avtal strax efter och samarbetar idag med två gårdar. Fler kommuner i Värmland ligger i startgroparna att skriva avtal med Grön Arena gårdar och det finns ett trettiotal gårdar anslutna till konceptet.

Sista etappen på vår studieresa var till Marianne Andersson i Kil. Marianne har mångårig erfarenhet av arbete som arbetsterapeut och handledare inom daglig verksamhet. Hennes företag Ull i Bruk erbjuder daglig verksamhet enligt LSS. Huvudverksamheten är handledning i arbete med ullhantverk och även besök på fårgårdar. Övriga aktiviteter sker i gårdens trädgård med anpassad odling och tillvaratagande av bär och grönsaker. Marianne berättade engagerat om verksamheten som bedrivs på gården och om planerade utvecklingsplaner för framtiden.

Vi hade under hela studieresan förmånen att slå följe med Tonie Estegård Svahn. Tonie arbetar på Hushållnings-

sällskapet i Värmland och är den som har initierat och utvecklat konceptet Grön Arena. Tonie kunde ge oss en tydlig bild av det arbete som lagts ner i projektet sedan start. – Det har varit en

lång och spännande resa där uthållighet har varit vår ledstjärna! säger Tonie.

Grön Arena i Norrbotten och Västerbotten

Grön Arena är ett framgångsrikt koncept som startade som ett utvecklingsprojekt i Värmland i augusti 2006, då finansierat av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Region Värmland. I Grön Arena utvecklar och säljer gårdar tjänster inom grön omsorg, skola och rekreation till kommuner och andra aktörer. Idén till Grön Arena i Värmland hämtades från Norges motsvarighet "Inn paa tunet" www.innpaatur.net.

Nu utvecklar Hushållningssällskapet Rådgivning Nord AB tillsammans med 8 andra Hushållningssällskap konceptet "Grön Arena" vidare över hela landet. Projektet finansieras av jordbruksfonden via Jordbruksverket. I Norrbotten och Västerbotten deltar 11 gårdar och totalt i landet medverkar runt 130 gårdar. Verksamhet med social omsorg och skola styrs till stor del av de möjligheter och begränsningar som ryms inom LSS (lagen om stöd och service) och SoL (Bistånd enligt socialtjänstlagen).

Under hösten 2013 och vintern 2014 har gårdarna fått ökad kompetens och kontakter för utveckling och försäljning av den här typen av tjänster. Samtidigt har kommuner bearbetats och fått ökade kunskaper om de tjänster som gårdarna kan erbjuda inom social omsorg, skola och rekreation.

Grön Arena blir ytterligare ett ben för gårdar att stå på som ger ökade möjligheter till försörjning på gården.

Länsstyrelsens kontroll av foder syftar till att dina djur ska ges ett säkert foder, som hanterats på rätt sätt och som inte innehåller skadliga ämnen.

Djurens foder är viktigt för allas hälsa

Text och Foto: Länsstyrelsen Norrbotten

Djur ska ges foder av god kvalitet som garanterar en tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsel. Det är viktigt att du väljer ett grovfoder som uppfyller de specifika näringskrav som just ditt djurslag har. Kvaliteten på det foder du ger dina djur är inte bara viktigt för att djuren ska må bra utan även för miljön och människors hälsa.

Är du foderföretagare utan att veta om det?

Du som producerar, bearbetar, lagrar, transporterar eller distribuerar foder är foderföretagare. Du som producerar eller lagrar foder för utfodring av djur på din egen gård är också foderföretagare. Som foderföretagare måste du registrera din foderanläggning hos Jordbruksverket.

Anmälningsskravet finns i den så kallade förordningen om foderhygien.

Vilka krav ställs på dig som foderföretagare?

Länsstyrelsen är den myndighet som utför foderkontroller ute på din gård. Kontrollen av foder syftar till att dina djur ska ges ett säkert foder, som hante-

ETT TIPS INFÖR ÅRETS FÄLTKONTROLL!

Vintern har lämnat en hel del spår efter sig på många håll. Framför allt så är det vinterregnen och senare nedfrysning som kan ha ställt till det för många vallodlare.

Nu inför sista ändringsdag den 16 juni, är det bra att se över sina vallarealer. Har de klarat vintern

eller har "isbrännan" tagit död på en del? Har delar eller hela vallen dött så kan det vara en god idé att ändra din ansökan i SAM Internet om du inte tänker så om före den 30 juni. Om ett dött område är 0,10 ha (1000 m²) eller mer kan du dela av det området i ett eget skifte. Du kan ange en grödkod

som inte berättigar till stöd som kräver vallgröda, till exempel träda (grödkod 60). Arealen ingår då bara i gårdsstödet. Om varje dött område är mindre än 0,10 ha (100 m²) så ska du bara dra ner den ansökta arealen för att inte riskera att få avdrag vid en fältkontroll. Du måste uppskatta hur stor areal

rats på rätt sätt och som inte innehåller skadliga ämnen.

Länsstyrelsens handläggare kontrollerar din verksamhet för att säkerställa att du som foderföretagare (bland annat):

- har rutiner, utrustning och lokaler för att undvika att fodret kontamineras och förstörs,
- förvarar och hanterar farliga ämnen, läkemedel och avfall på ett säkert sätt så att kontaminering av fodret förhindras,
- har dokumentation som omfattar uppgifter om användningen av växtskydds- och eller bekämpningsmedel
- har journalfört uppgifter om
 - användningen av genetiskt modifierat utsäde (GMO)
 - införskaffat foder (från, vad, när, kvantitet)
 - avyttrat foder (till, vad, när, kvalitet)
- endast använder fodertillsatser, foderblandningar, foderråvaror, kompletterings- eller helfoder samt ensilerings-

medel från foderföretag som är registrerade eller godkända.

Syftet med foderbestämmelserna och Länsstyrelsens kontroll är att öka spårbarheten och därmed foder- och livsmedelssäkerheten och därmed också foderföretagarnas och alla konsumenters trygghet.

Registrering och godkännande av foderanläggning

Du kan anmäla din foderanläggning via Jordbruksverkets e-tjänst. Du kan också anmäla via blankett som återfinns på Jordbruksverkets hemsida: www.jordbruksverket.se. Du använder en viss blankett om foderanläggningen enbart ska registreras (D5). Om foderanläggningen också behöver ett godkännande eller en särskild registrering använder du blanketten D192. Är du osäker vilken blankett som ska användas, använd D192. Har du en stor foderproduktion tillverkar

du nog foder i flera anläggningar, eller hanterar foder på flera gårdar, de kan då betraktas som olika foderanläggningar. Mer information finns på Jordbruksverkets hemsida.

Observera att det här även gäller dig som är biodlare och producerar över 1000 kg honung/år. Undantaget från anmälnings-skyldigheten är de biodlare som producerar under 1000 kg honung/år.

Att anmäla en foderanläggning är gratis, i de fall där det krävs ett godkännande tillkommer en avgift.

Vad händer om du inte anmäler din foderanläggning?

Om du inte anmäler din foderanläggning eller följer övriga regler avseende foder riskerar du att inte få bedriva verksamhet där foder hanteras. Om du har jordbrukarstöd kan stödets omfattning påverkas om foderregelverket inte följs.

Om du inte anmäler din foderanläggning eller följer övriga regler avseende foder riskerar du att inte få bedriva verksamhet där foder hanteras.

som totalt är dött på skiftet och sen minska i SAM Internet.

Är det totalt 0,01 ha eller mer på ett skifte som har dött och vi kommer på en kontroll så får du avdrag för de stöd som kräver vallgröda.

Kunskap för Landets Framtid

Fisketuristisk utveckling i Tornedalen och Haparanda skärgård.

Hushållningssällskapet har fått i uppdrag att under 2014 arbeta med att främja för en fisketuristisk utveckling i Tornedalen och Haparanda skärgård.

Vi vänder oss till företag, aktörer och föreningar som vill stärka områdets attraktionskraft med hjälp av välpaketerade och säljbara reseanledningar och tillsammans med oss utveckla området.

Vill du veta mer om hur just du och ditt företag eller förening kan vara med på aktiviteterna eller bara veta mer om projektet?

Kontakta: Mikael Kivijärvi, 070-600 50 55 eller mikael.kivijarvi@hushallningssallskapet.se

Läs mer på www.hushallningssallskapet.se/nord

Boka växtodlingsrådgivning till subventionerat pris

Hushållningssällskapet erbjuder individuell rådgivning till företag i Västerbotten.

Boka oss för fältbesök med rådgivning och service mot behov på gården, t ex:

- Vallar – översyn och strategidiskussion (t.ex. etablering, gödsling, vallfröblandning, växtskydd, ogräs).
- Spannmål, potatis och oljevaxter – växtskydd, gödsel m.m.
- Kalkning och dränering.
- Växtodlingsstrategier på gård.

Kontakta: Hulda Wirsén, 070-520 94 12

HUSHÅLLNINGSSÄLLSKAPET | 200 ÅR AV UTVECKLING 1814-2014

Hushållningssällskapet Rådgivning Nord AB
www.hush.se/nord | 0920-244 180 | facebook: HSnord
Blogg: landsbygdnorr.blogspot.se

Spannmålsdag

Var: Rönnebydalen Umeå
När: 21 augusti 2014 kl. 09:30 – 16:00

Länsstyrelsen
Västerbotten

Det är en samstämmig inställning att vi behöver öka spannmålsodlingen i norra Sverige. Vi vill med denna dag visa på ny teknik inom spannmålsodlingen. Vi börjar med en kort teoridel om krossensilering m.m. Sedan kommer vi att ha olika stationer med inläggning i korv, visning av demonstrationsodlingarna, tröskinställning, markpackning samt visning av försöksladugården.

Maskinhandlarna visar den senaste tekniken på ett maskintorg.

Arrangeras av Maskinhandlarna, Länsstyrelsen, Svensk Maskinprovning och SLU Rönnebydalen

Kontaktperson: Per-Göran Persson, Länsstyrelsen, 010-2254257

6 JUNI

fri entré

KULTURLANDET

LANDSBYGDSMÄSSA

Mat- och hantverksmarknad, utställningar, café, glass, matserveringar, djur, hundvård, plantor samt häst och vagn
10.00 - 16.00

PROGRAM

kl 10.00 Kulturlandet öppnas - Konferencier Sven Hanell
kl 10.15 Kent Ottoson - sång och historier
kl 11.00 Fru Magda berättar om "Det goda livet på landet"
kl 11.30 Kung Bore - sjunger och berättar
kl 12.30 Magdalena Hettinger - sång och leder allsång
kl 13.00 Veterarbilar (Cityrundan) börjar komma
kl 14.00 Nordsvenska hästar - uppvisning
kl 14.30 Kent Ottoson - sång och historier
kl 15.00 Cityrundan - (Veterarbilar) information
kl 16.00 Avslutning

Jonglering mellan kl 11 och 13 med Ture Holm

KONTAKT: CHRISTINA HAMMARSTRÖM, HUSHÅLLNINGSSÄLLSKAPET, tel. 070-355 05 25

VILDMANNAVALLEN (BAKOM UMEÅN), UMEÅ

ETT SAMARBETE MELLAN:

Gröna Navet - sommaraktiviteter

Vallfältvandringar tema: ogräs

- 5 juni - Göran Edholm, Önskanäs
- 9 juni - Kent-Olov Jacobsson, Kussjön

Vallfältvandringar startar kl 19 och vi håller på länge vi orkar!

Spannmålsdag

- 21 augusti - Röbbäcksdalen. Fokus på lagring - krossensilering, tröskinställningar mm.

EMUS 2014 - Observatörsträffar, spannmålsfältvandringar och spannmålsdagar - se Gröna Navets kalendarium.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling; Europa investerar i landsbygdsområden

Anmälan och information

Västerbotten tel 090-16 41 83

Norrbottnen tel 0911-23 31 13

e-post gronanavet@umea.se

Yh Driftledare - Det finns ett behov av välutbildad arbetskraft i det norrländska jordbruket. Därför har Forslundagymnasiet i Umeå tillsammans med Torsta AB, Friskolan Nytorp och Grans naturbruksgymnasium utvecklat en driftledarutbildning för lantbruk inom ramen för Yrkeshögskolan. 200 yrkeshögskolepoäng - distansutbildning på deltid (50%) med start i oktober. Ansök senast 15 juni 2014.

Läs mer på www.umea.se/forslunda

Kom ihåg att besöka oss på www.gronanavet.se regelbundet, så du inte missar kurser som erbjuds! Kom gärna in med synpunkter och önskemål - vi finns till för dig!

www.gronanavet.se

Länsstyrelsen
Norrbottnen

Restaurera betesmarker?

Du som är intresserad av att restaurera betesmarker i Norrbotten har möjlighet att få kostnadsfri rådgivning under sommaren.

Vi går igenom dina marker och ser vilka möjligheter som finns!

Vi kommer också att ha ett antal informationsdagar ute i länet. Håll koll på Gröna Navets kalender för att se när de är.

Sara Borgström, 010-225 52 50,
sara.borgstrom@lansstyrelsen.se

NÄSTA NUMMER:

Svarthabergets getfarm
– ett företag som lever vidare
med nya ägare

Kontroll på masken!
Har du koll på parasiterna i din
djurbesättning?

Nya arealer på jordbruksblocken igen!

Lantmäteriet har under senhösten år 2013 levererat nya flygfoton över många av våra kust- och inlandskommuner. Flygbilderna är tagna under sommaren och hösten år 2013. Personal på Jordbruksverket har under våren suttit och granskat alla jordbruksblock där det finns ett nytt flygfoto. De flesta blocken har de granskat på skärm men de granskar även en del block i fält.

För att inte riskera att få avdrag på stöden bör du därför gå in i SAM Internet och ta ut Rapporten "Ändrade block". Där ska det framgå om något eller några av blocken ändrats på något sätt. Om blocken ändrats så har du möjlighet att anpassa din ansökan fram till och med sista ändringsdag den 16 juni. Efter den 16 juni kan du bara minska ansökan om du inte fått en kontroll.

Har du ansökt om att ändra eller lägga till jordbruksblock?

Många har ansökt i SAM Internet om att få sina jordbruksblock ändrade på något sätt. Vi på Länsstyrelsen är klara med de block vi har ändrat på kontoret. Det är ytterligare ett stort antal block som vi besöker i fält. Du kanske redan har haft besök av oss? De block som ska besökas i fält inventeras under sommaren och hösten. Du som har ansökt om att ändra jordbruksblock bör regelbundet gå in och kontrollera i SAM Internet om du behöver ändra din ansökan. Kom ihåg att du bara kan minska och ta bort efter den 16 juni och bara om du inte har fått kontroll. Om du vill öka eller lägga till så är det den 16 juni som är sista dagen.

Länsstyrelsen
Västerbotten

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Länsstyrelsen
Norrbotten